

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep.
0030 OSLO

Deres referanse:
Vår referanse: 23/00007-1
Vår dato: 04.01.2023

Fellesorganisasjonen (FO)
Mariboegate 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
+47 919 19 916

E-post:
kontor@fo.no

Bankgiro: 9001.06.35674

Bankgiro kontingent:
9001.08.71394

Org.nr:
870 953 852 MVA

fo.no

FOs innspill til høring om lovendring som utløser forbud mot langtidsopphold for personer under 50 år i sykehjem mv.

FO er fagforeningen for sosialarbeidere. FO organiserer nærmere 35 000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere.

FO takker for invitasjonen til å gi innspill til forslag til lovendring som skal sikre at personer under 50 år ikke skal bosettes i sykehjem med mindre det samtykkes til det. Vi støtter forslaget om forbud, men vil kommentere blant annet forhold knyttet til nedre aldersgrense på 50 år, forslaget vurdert opp mot CRPD og barnekonvensjonen og alternativt forslag til forbud, samt problematisere hvorvidt man kan tilby denne gruppa tjenester med formålstjenlige rammer i sykehjem.

Å jobbe for bedre arbeids- og levevilkår for personer som befinner seg i utsatte posisjoner, og menneskene som yter helse- og omsorgstjenester til dem, er et av FOs viktigste anliggender. FO mener at gode helse- og omsorgstjenester er tufta på individuell tilpasning, hvor tjenestebroker opplever høy grad av brukermedvirkning og selvbestemmelse. Det er behov for sosialfaglig kompetanse som supplement til helsefaglig kompetanse i helse- og omsorgstjenestene. For å sikre forsvarlige helse- og omsorgstjenester må en del av løsningen være kompetanseheving hos dem som allerede jobber i tjenestene. Kommunene må tilrettelegge for at personalet skal kunne ta fagutdanning eller utdanning på høgskole/universitetsnivå kombinert med arbeid i tjenestene.

Når hjemmebaserte tjenester ikke er godt nok

FO mener at dersom kommunens vurdering er at enkeltpersoner under 50 år ikke kan få et forsvarlig helse- og omsorgstilbud gjennom hjemmebaserte tjenester, må den sørge for plass i en aldersadekvat rehabiliteringsinstitusjon eller omsorgsbolig. Sykehjemsplasser koster penger og er mangelvare. De bør være forbeholdt eldre mennesker med aldersrelaterte helseutfordringer ettersom fagkompetansen blant de ansatte og behandlingstilbudet som gis i sykehjemmene i all hovedsak er tilpasset denne brukergruppa.

FO har forståelse for at det kan være behov for å tilby personer under 50 år midlertidige helse- og omsorgstjenester på sykehjem. Kommunen plikter tross alt å tilby helse- og omsorgstjenester til kommunens borgere, og må kunne bruke de tilbudene som er tilgjengelig for å yte et faglig forsvarlig tilbud til den enkelte.

I FO er vi opptatt av tillitsreformen. Vi er derfor grunnleggende kritiske til at det skal settes en absolutt grense for midlertidig bosetting i sykehjem på eksempelvis 60 dager slik det skisseres i lovforslaget. FO mener at faglige vurderinger rundt dette bør gjøres av tjenestene lokalt. Slik FO ser det, kan en grense på 60 dager både føre til at kommunen venter til siste øyeblikk med å finne et alternativt tilbud til tjenestebrukeren, og til at tjenestebrukeren ender opp med et lite overveid tilbud fordi man fikk for liten tid til overflytting- eller til å finne et godt nok tilbud. Disse vurderingene krever bred sosialfaglig kompetanse, eksempelvis fra vernepleiere og sosionomer. En forutsetning for at de faglige vurderingene skal gjøres lokalt, er at det er nok personale med riktig kompetanse på jobb i tjenestene.

Godt psykososialt bomiljø bidrar til bedre helse

FO er enig i problembeskrivelsen under pt. 4.1.2 i høringsnotatet¹. Vi tror at det psykososiale miljøet tjenestebruker har i hjemmet vil være langt bedre for unge mennesker enn det er på sykehjem, og spesielt hvis det er snakk om barn. Ifølge FNs barnekonvensjon² har barn rett på best mulig helsehjelp, lek og fritid. FO mener det er god grunn til å tro at disse rettighetene ikke blir oppfylt dersom barnet må bo på sykehjem. Det psykososiale miljøet er en viktig faktor i ivaretagelsen av tjenestebrukernes psykiske helse. Dette understøttes av CRPD³ som slår fast at personer med nedsatt funksjonsevne har rett til en tilfredsstillende bolig, og til fysiske- og psykiske rammefaktorer som fremmer helse.

Nedre aldersgrense foreslås satt til 50 år

I FO er vi opptatt av at personer med funksjonsnedsettelse skal bo og motta tjenester i boliger/botilbud som er tilpasset dem. Vi er derfor bekymret for at man ved å sette en slik nedre aldersgrense, kan bidra til at personer over 50 år blir tilbudt sykehjemsplass istedenfor å se på hvordan man kan tilrettelegge nåværende tilbud eller bolig. Mange personer med funksjonsnedsettelse over 50 år er langt bedre tjent med å bo i egen bolig med bistand fra for eksempel hjemmesykepleie eller BPA, enn på sykehjem.

¹ [horingsnotat-barn-og-unge.pdf \(regjeringen.no\)](#)

² [178931-fns_barnekonvensjon.pdf \(regjeringen.no\)](#)

Personer med utviklingshemming³ og andre funksjonsnedsettelse⁴ er mer disponert for å utvikle aldersrelaterte plager tidligere enn resten av befolkningen. Dette krever miljøterapeutisk- og vernepleiefaglig kompetanse som stort sett ikke er å finne i ordinære sykehjem. Videre drives sykehjem på en annen måte enn eksempelvis hjemmebaserte tjenester hvor det er færre brukere per enhet og mer fokus mot den enkelte brukers individuelle rutiner, preferanser og behov. FO mener at personer med utviklingshemming og andre funksjonsnedsettelse, så langt som mulig, må få møte alderdommen i vante omgivelser, med nødvendig bistand utformet som hjemmebaserte tjenester.

Definisjon av begrepet eldre

Departementet ber om innspill på hvordan begrepet *eldre* skal forstås i høringsnotatet, ettersom den norske vurderingen av betydningen av begrepet *eldre* skiller seg fra internasjonale vurderinger.

FO mener at alle som trenger plass på sykehjem, behandlings- eller rehabiliteringsinstitusjon eller bistand i form av hjemmebaserte tjenester skal få innvilget dette basert på sine behov, og ikke basert på alder. Barn, unge og voksne personer som av ulike grunner ikke kan motta hjemmebaserte tjenester, vil som oftest være i behov av et individtilpasset tjenestetilbud hvor det tilrettelegges for skole, jobb og annen dagaktivitet, i tillegg til en meningsfylt fritid med aktiviteter som passer deres interesser, alder og funksjonsnivå. FO foreslår at begrepet *eldre* i denne sammenheng forstås ut ifra de behovene personen har. Dersom en person har utfordringer med aldersrelaterte sykdomstilstander, *kan* sykehjemsplass være et adekvat helse- og omsorgstilbud for den enkelte. Helse- og omsorgstjenester på sykehjem skal være individtilpasset og basert på den enkeltes individuelle ønsker og behov. FO mener at dersom lovendringen skal være i tråd med tillitsreformen, må lovverket åpne for at tjenesten lokalt kan gjøre vurderinger rundt plassering- og utforming av tjenester til den enkelte bruker i samråd med tjenestebruker selv og dennes pårørende.

Et alternativ til forbud

Departementet foreslår lovregulering av et tilpasset sosialt miljø og aktiviteter for barn, unge og voksne i institusjon mv., som alternativ til forbud mot bosetting av personer under 50 år i sykehjem. FO mener utkastet til lovtekst har en god intensjon, men er usikker på om dette alternativet vil utgjøre noen vesentlig forskjell fra dagens praksis. Alle mottakere av kommunale helse- og omsorgstjenester har allerede rett på et forsvarlig tilbud, hvor brukermedvirkning og selvbestemmelse skal ivaretas.

Det er rimelig å anta at en av grunnene til at sykehjem stort sett ikke er førstevalget når det skal ytes helse- og omsorgstjenester til personer under 50 år, er at dette ikke er den primære målgruppen for kompetansen til de ansatte i sykehjem. Dersom loven fortsatt skal være åpen for at sykehjemsplass er et legitimt alternativ til andre former for mer funksjons- og alderstilpassede helse-

³ [Utviklingshemming og aldring | Naku](#)

⁴ [Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming - Helsedirektoratet](#)

og omsorgstjenester, mener FO at retten til individtilpasset skole/arbeid, aktiviteter i- og utenfor sykehjemmet, kontakt med pårørende og venner, muligheten for å leve et så normalt liv som mulig, samt behovet for alle andre former for individtilpasning må understrekes tydeligere. Videre må det stilles krav til at det er personale med helse- og sosialfaglig kompetanse som skal bistå personer under 50 år på sykehjem.

For å levere forsvarlige helse- og sosialtjenester til personer under 50 år, i alle typer boliger, må kommunene ha lovmessig plikt til å tilknytte seg sosionomer og vernepleiere på samme måte som de allerede plikter å tilknytte seg eksempelvis leger og fysioterapeuter, jfr. Helse- og omsorgstjenestelovens §3-2⁵. FO mener dette blir en særlig aktuell presisering i lovreguleringen dersom det fortsatt skal være lovlig å bosette personer under 50 år i sykehjem.

Bosetting av personer under 50 år på sykehjem bør være siste utvei dersom dette ikke er et ønske fra personen selv, eller dennes pårørende. Dette mener FO uavhengig av om grensen blir satt til de foreslåtte 60 dager per kalenderår, om lengden på midlertidig opphold avgjøres av tjenesten lokalt, eller dersom det fortsatt skal være anledning til å bosette denne gruppa permanent i sykehjem.

Med vennlig hilsen

Sign
Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Sign
Maria Strømman Berteig
Rådgiver

⁵ <https://lovdata.no/lov/2011-06-24-30/§3-2>